

Adam Jakuszewicz

Ujęcie wolności sumienia w świetle demokratyczno-funkcjonalnej teorii praw podstawowych **Streszczenie**

Prawo do wolności sumienia, obejmujące swoim zakresem ogólne prawo do sprzeciwu sumienia, *prima facie* wydaje się nie do pogodzenia z założeniami demokratycznego systemu opierającego się na zasadnie poszanowania i realizacji woli większości. Analiza oddziaływania prawa do wolności sumienia na przebieg demokratycznych procesów w świetle demokratyczno-funkcjonalnej teorii praw podstawowych wykazuje jednak, że jest to sprzeczność tylko pozorna. Poprzez korzystanie z prawa do wolności sumienia jednostka nie tylko bowiem daje wyraz odpowiedzialności za losy państwa i społeczeństwa, lecz także dostarcza demokratycznej wspólnocie państwowej żywotnych impulsów do dalszego rozwoju prawnego i moralnego. Konfrontacja społeczeństwa z problemami natury moralnej może bowiem pobudzić sumienie innych i dać asumpt do ogólnej refleksji społecznej. Prowadzić to może do zakwestionowania zasadności istniejących norm oraz do zauważenia i wyartykułowania potrzeby ich zmiany. W ten sposób prawo do wolności sumienia przyczynia się do utrzymania stabilności demokratycznego systemu, którego istnienie zależy m.in. od moralnej akceptacji obywateli.

Słowa kluczowe: wolność sumienia, demokratyczno-funkcjonalna teoria praw podstawowych, demokracja, dyskurs publiczny

Approach to Freedom of Conscience in the Light of the Democratic-Functional Theory of Fundamental Rights **Summary**

The recognition of freedom of conscience, whose core is comprised by the general right to conscientious objection, seems at first glance to be irreconcilable with the rules of democratic society based on respect for and realization of the will of the majority. However, the analysis of the multi-facetal impact of the right to freedom of conscience on the course of democratic processes in the light of the democratic-functional theory of fundamental rights shows that this irreconcilability is only apparent. By exercising their right to freedom of conscience an individual not only gives expression to their responsibility for the affairs of the polity but also provides the democratic society with vital impulses for its legal and moral development. The confrontation of the society with the attitude of an objector may arouse the conscience of others and give rise to the general social reflection and debate on controversial moral issues. This, in turn, may result in calling into question the moral validity of the hitherto binding legal norms, as well as in noticing and articulating of the need of their change. In this way the right to freedom of conscience contributes to maintaining the stability of the democratic system whose persistence hinges *inter alia* on the moral approval on the part of citizens.

Key words: freedom of conscience, democratic-functional theory of fundamental rights, democracy, public discourse

**Понятие свободы совести в свете демократически-функциональной теории
фундаментальных прав
Резюме**

Право на свободу совести, охватывающее общее право на противопоставление совести, кажется *prima facie* несовместимо с принципами демократической системы на основе уважения и реализации воли большинства. Анализ влияния права свободы совести на ход демократических процессов в свете демократически-функциональной теории основных прав, однако, показывает, что это только кажущееся противоречие. Через осуществления права на свободу совести, не только потому, что группа выражает ответственность за судьбу государства и общества, но и предоставляет демократическому сообществу государства жизненно важные импульсы для дальнейшего правового и нравственного развития. Общественное противостояние с проблемами морального характера могут фактически стимулировать совесть других, и привести к общим размышлениям общества. Это может привести к оспариванию легитимности существующих норм, а также к замечанию их и сформулированию необходимости их изменения. Таким образом, право на свободу совести помогает поддерживать стабильность демократической системы, существование которой зависит, между прочим, от нравственного утверждения граждан.

Ключевые слова: свобода совести, демократически-функциональная теория основных законов, демократия, общественная дискуссия